

รายงานนวัตกรรมการศึกษา การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วย อรุณวิถีที่ชุมชนพอเพียง

ประจำปีงบประมาณ 2567

โรงเรียนบ้านคำแก้งหนองจิก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

๑. ชื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวมโรงเรียนบ้านคำแก้งหนองจิก
หน่วย อนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง

๒. ชื่อผู้สร้าง/พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

โรงเรียนบ้านคำแก้งหนองจิก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายสถานศึกษาที่ ๒๐ โท
๐๘๕-๕๑๘๘๔๔๑,๐๘๓-๗๓๓๒๖๙๓

E-mail address khamkoengnongchik@gmail.com

แนวทางการคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอน

แนวทางที่ ๑ แสวงหานวัตกรรมสอนจากแหล่งต่างๆที่เคยมีผู้สร้างหรือทำไว้แล้ว แล้วนำมา
ปรับปรุงหรือพัฒนาใหม่

แนวทางที่ ๒ การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นใหม่

๕ ประเภทของนวัตกรรมการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน

เทคนิควิธีสอน

อื่นๆ

๓. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ต้องสร้าง/พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

เด็ก คือ อนาคตของชาติ การสร้างหรือพัฒนาชาตินั้นต้องพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์เด็ก
นักเรียนให้มีทักษะกระบวนการและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานที่เป็นระบบ ต้องใส่ใจกับอนาคตของ
ชาติอันมีคุณค่า ให้เป็นเด็กที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้พบว่าเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านคำแก้งหนอง
จิก ยังขาดเรื่อง การคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหาซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่พบในทุกระดับชั้นถึงจะเป็นกลุ่ม
ย่อยในชั้นเรียน แต่ก็นับว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม เป็นการพัฒนามนุษย์และจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงมิติอัน
หลากหลายของบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาการรู้คิด สุนทรียภาพและมิติอื่นๆ การจัดการ
ศึกษาจึงมีลักษณะบูรณาการสอดคล้องและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาชีวิต

จากปัญหาข้างต้น โรงเรียนบ้านคำแก้งหนองจิก จึงเล็งเห็นความสำคัญในการเร่งแก้ปัญหาโดยการนำ
กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวมมาจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยให้สอดคล้องกับ
วิถีชีวิตของชุมชน คือการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม ในหน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง ซึ่งเป็น
การจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เจตคติที่ดีต่อชุมชน และมรดกที่ทรงคุณค่าของสังคม สวน
เศรษฐกิจพอเพียง สวนปั้นดาวคืนดิน เป็นต้น

ผลจากการใช้นวัตกรรมพบว่า นักเรียนมีความสามารถการสืบค้นข้อมูล ตั้งคำถามและหาคำตอบ การ
อ่านการเขียนและการนำเสนอข้อมูล ได้โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูล นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มี
ทักษะการทำงานกลุ่ม ภาวะผู้นำในการวางแผนงาน การสื่อสารสัมพันธ์ภาพที่ดี มีทักษะการนำเสนอ กล้า
แสดงออกทักษะอาชีพพื้นฐานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์

๔. วัตถุประสงค์ของการสร้าง/พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

๑. เพื่อให้นักเรียนบอกเกี่ยวกับความสำคัญของสวนเศรษฐกิจพอเพียง (ปิ่นดาวคีนดิน)
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำอาหารรับประทานได้และสามารถเขียนแผนผังความคิด นำเสนอและตอบคำถามได้
๓. เพื่อให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
๔. เพื่อให้นักเรียนเจตคติที่ดีต่อวิถีชีวิตพอเพียง

๕. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ของโรงเรียนบ้านคำแก้งหนองจิก

๖. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการ

จัดการศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม (The Integrated Learning to the Unified Concept) เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมองปัญหา ทุกแง่มุมอย่างรอบด้าน มีจินตนาการที่กว้างไกล โดยใช้ปัญญา วิธีการทางวิทยาศาสตร์และวิธีการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ในการหาคำตอบ เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้เหตุผลเชิงปัญญาสำนึก ทำให้เกิดความรู้แบบองค์รวม จากการศึกษาเรื่องใกล้ตัวแล้วขยายเชื่อมโยงออกไปอย่างกว้างขวาง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นธรรมชาติมีความเป็นหนึ่งเดียวสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนสัมพันธ์กัน เห็นวิถีชีวิต อารยธรรม และมีจุดหมายปลายทางที่ความสมดุลทางธรรมชาติ วิถีชุมชนและจริยธรรม ซึ่งมีกรอบแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

แนวคิดแบบองค์รวม (The Unified Concept) หมายถึง ความคิด รวบรวมจากการพัฒนาที่มีการประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้มีความสมดุล ความพอดี ทำให้เห็นความสมดุลของธรรมชาติ ความสมดุลของวิถีชุมชน และความพอเพียงของจริยธรรมของสังคมเป็นเรื่องที่ทับซ้อนกันจนเป็นเรื่องเดียวกันทำให้เกิดความสมบูรณ์ของคนใน ๓ ลักษณะ ดังนี้มีปัญญา คือ การรู้ธรรมหรือรู้หลักความจริง รู้แก่นแท้หรือสาระของธรรมชาติ ที่เรียกว่าสัจธรรม มีจริยธรรม คือ การดำเนินชีวิตถูกต้องตามความเป็นจริงของธรรมชาติหรือตามธรรมที่รู้นั้น ซึ่งผู้ที่มีคุณธรรมเต็มบริบูรณ์จะแสดงความกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ และมีความสุข คือ ความพอดี ความสมดุล ความประสานกลมกลืนภาวะไร้ทุกข์ ปราศจากความบีบคั้นขัดข้อง หรือมีอิสรภาพ ซึ่งเกิดจากการดำเนินชีวิตถูกต้องตามธรรม

เหตุผลเชิงปัญญาสำนึก (Intuitive Reasoning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือโดยผู้อื่นจนเกิดความชำนาญสั่งสมมาจนกระทั่งเวลาหนึ่ง ทำให้เกิดการหยั่งรู้ด้วยตนเองคือเป็นการคิดแวบเข้ามา และเกิดขึ้นโดยฉับพลัน บางครั้งก็ผุดขึ้นมาแวบหนึ่งก็หายไป บางครั้งก็ผุดขึ้นมาอยู่นานถ้าสามารถหาทางพิสูจน์ได้ว่าความรู้ดังกล่าวเป็นจริงแล้ว จึงจะนำมาใช้หรืออ้างอิงต่อไป

ความรู้แบบองค์รวม (Knowledge to the Unified Concept) หมายถึง ข้อมูลที่สัมพันธ์กันต่างๆ ที่รู้และเข้าใจ ที่เกิดจากการหยั่งรู้ที่เรียกว่า ญาณวิสัย หรือปัญญาสำนึก (Intuition) จากการมองหรือการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ทุกแง่มุม โดยมีจุดหมายปลายทางที่ต้องการให้ธรรมชาติมีความสมดุล เห็นธรรมชาติมีความเป็นหนึ่งเดียว สรรพสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและต้องอยู่กันอย่างสมดุล เห็นความสมดุลของธรรมชาติ ความสมดุลของวิถีชุมชนและจริยธรรมในสังคมเป็นเรื่องที่ทับซ้อนกันจนเสมือนเป็นเรื่องเดียวกัน และเชื่อว่าการทำลายความสมดุลดังกล่าวจะเกิดภัยแก่ตัวเอง

การบูรณาการแบบองค์รวม (Integrated to the Unified Concept) หมายถึง การแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ที่เกิดจากการมองปัญหาทุกแง่มุมอย่างรอบด้าน เพื่อให้มีจินตนาการที่กว้างไกล โดยใช้ปัญญา วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และวิธีการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ในการหาคำตอบ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับความรู้ที่เกิดขึ้นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับร่างกาย ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับความเป็นตัวของตนเอง

ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

การจะบอกว่าเด็กคนหนึ่งฉลาด หรือมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ถ้าเรานำระดับสติปัญญาหรือไอคิว ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมาเป็นมาตรวัด ก็อาจได้ผลเพียงเสี้ยวเดียว เพราะว่าวัดได้เพียงเรื่องของภาษา ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ และมีติสัมพันธ์เพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีความสามารถอีกหลายด้านที่แบบทดสอบในปัจจุบันไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมถึง เช่น เรื่องของความสามารถทางดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางศิลปะ เป็นต้น ศาสตราจารย์โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลาย โดยคิดเป็น

“ ทฤษฎีพหุปัญญา ” (Theory of Multiple Intelligences) เสนอแนวคิดที่ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกัน แสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนไป ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ การ์ดเนอร์ ได้เสนอว่าปัญญาของมนุษย์มีอยู่อย่างน้อย ๗ ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการเข้าใจตนเอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เพิ่มเติมเข้ามาอีก ๑ ด้าน คือ ด้านธรรมชาติวิทยา เพื่อให้สามารถอธิบายได้ครอบคลุมมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า พหุปัญญา ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ในปัจจุบันมีปัญญาอยู่อย่างน้อย ๘ ด้าน ดังนี้

๑. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษารูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ภาษาพื้นเมือง จนถึงภาษาอื่นๆ ด้วย สามารถรับรู้ เข้าใจภาษา และสามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น กวี นักเขียน นักพูด นักหนังสือพิมพ์ ครู ทนายความ หรือนักการเมือง

๒. ปัญญาด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) คือ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น นักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักเขียนโปรแกรม หรือวิศวกร

๓. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ทางสายตาได้ดี สามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะทาง และตำแหน่ง อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วถ่ายทอดแสดงออกอย่างกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น จะมีทั้งสายวิทย์ และสายศิลป์ สายวิทย์ ก็มักเป็น นักประดิษฐ์ วิศวกร ส่วนสายศิลป์ ก็มักเป็นศิลปินในแขนงต่างๆ เช่น จิตรกร วาดรูป ระบายสี เขียนการ์ตูน นักปั้น นักออกแบบ ช่างภาพ หรือสถาปนิก เป็นต้น

๔. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) คือ ความสามารถในการควบคุมและแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก โดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักกีฬา หรือไม่ก็ศิลปินในแขนง นักแสดง นักฟ้อน นักเต้น นักบัลเล่ย์ หรือนักแสดงกายกรรม

๕. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถในการซึมซับ และเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรี ทั้งการได้ยิน การรับรู้ การจดจำ และการแต่งเพลง สามารถจดจำจังหวะ ทำนอง และโครงสร้างทางดนตรีได้ดี และถ่ายทอดออกมาโดยการฮัมเพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรี และร้องเพลง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง หรือนักร้อง

๖. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน มีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สร้างมิตรภาพได้ง่าย เจรจาต่อรอง ลดความขัดแย้ง สามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคน แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นครูบาอาจารย์ ผู้ให้คำปรึกษา นักการทูต เซลแมน พนักงานขายตรง พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ นักการเมือง หรือนักธุรกิจ

๗. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก ตระหนักรู้ในตนเอง สามารถเท่าทันตนเอง ควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และสถานการณ์ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเผชิญหน้า เมื่อไหร่ควรหลีกเลี่ยง เมื่อไหร่ต้องขอความช่วยเหลือ มองภาพตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของตนเอง ในขณะเดียวกันก็รู้ว่าตนมีจุดแข็ง หรือความสามารถในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา และตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคนเช่นกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความสุข สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักคิด นักปรัชญา หรือนักวิจัย

๘. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจธรรมชาติ อย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์ ปรากฏการณ์ และการรังสรรค์ต่างๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกต เพื่อ คาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ มีความสามารถในการจัดจำแนก แยกแยะประเภทของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืช และสัตว์ สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักธรณีวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย หรือนักสำรวจ ธรรมชาติ ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน ๓ เรื่องหลัก ดังนี้

๑. แต่ละคน ควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
๒. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่มีอยู่ หลายด้าน
๓. ในการประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญหาใน แต่ละด้าน

ทฤษฎีหุปัญญา ของการ์ดเนอร์ ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งมีหลายด้าน หลายมุม แต่ละด้านก็มีความอิสระในการพัฒนาตัวของตัวเองให้เจริญงอกงาม ในขณะเดียวกันก็มีการบูรณา การเข้าด้วยกัน เติมเต็มซึ่งกันและกัน แสดงออกเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์แต่ละคน คนหนึ่งอาจเก่ง เพียงด้านเดียว หรือเก่งหลายด้าน หรืออาจไม่เก่งเลยสักด้าน แต่ที่ชัดเจน คือ แต่ละคนมักมีปัญหาด้านใดด้าน หนึ่งโดดเด่นกว่าเสมอ ไม่มีใครที่มีปัญญาทุกด้านเท่ากันหมด หรือไม่มีเลยสักด้านเดียว นับเป็นทฤษฎีที่ช่วยจุด ประกายความหวัง เปิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาด้านสติปัญญาของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้ง ในกลุ่มเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่อง และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

Active Learning จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงศตมิกุล, ๒๕๕๘) ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, ๒๕๕๓)

๑. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้
๒. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
๓. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

๕. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

๖. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดการระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเอง

๗. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง

๘. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

๙. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

๑๐. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน

บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning ดังนี้ (ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ, ๒๕๕๐) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

๑. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

๒. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

๓. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

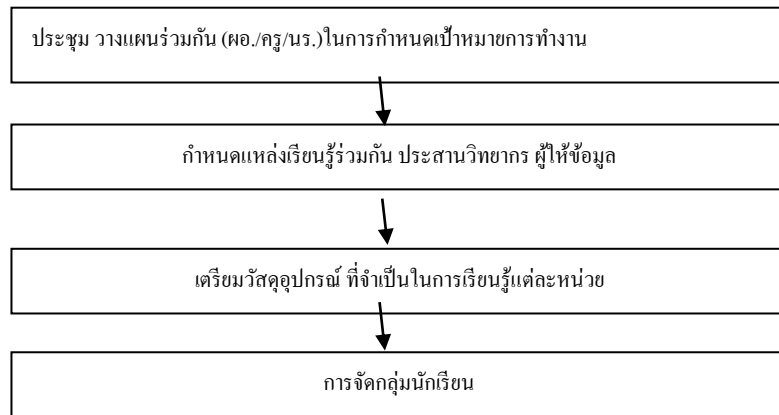
๔. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย

๕. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม

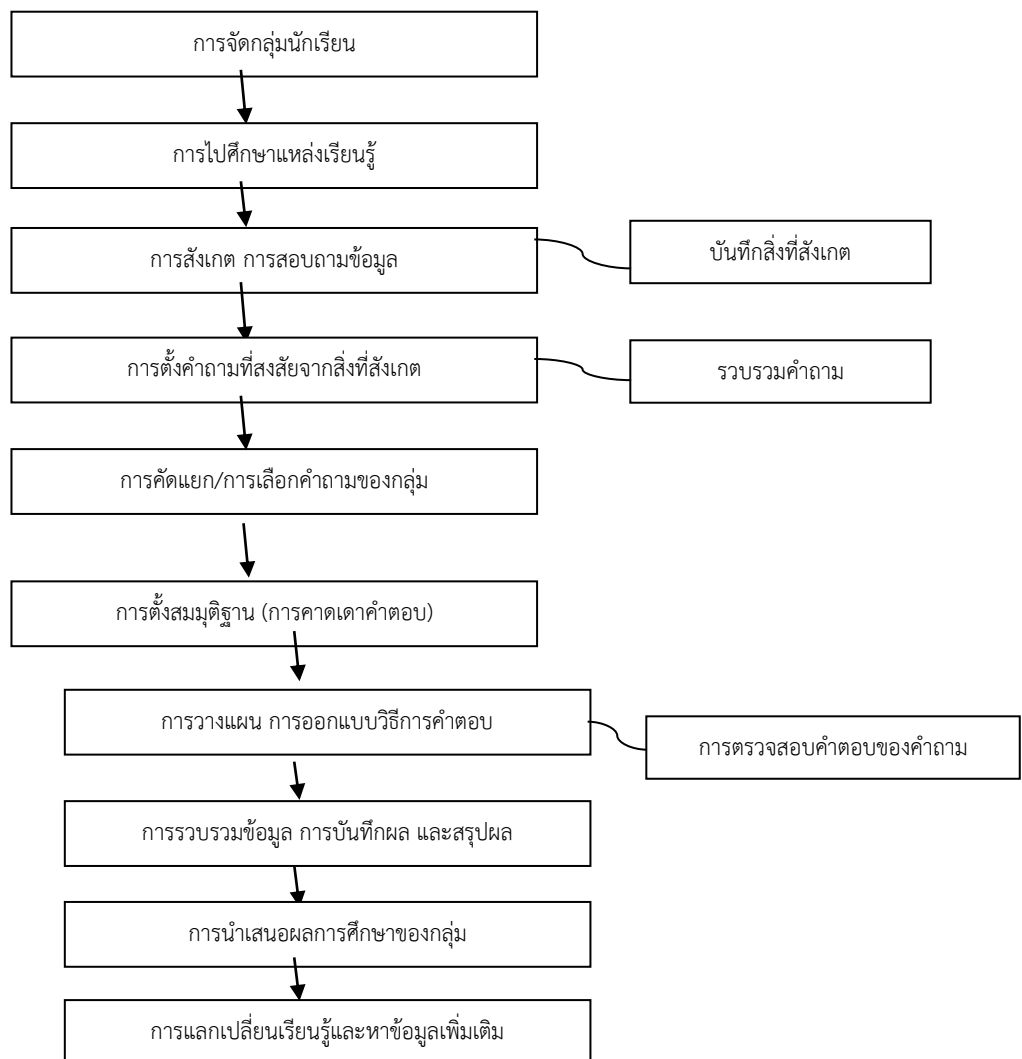
๖. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

๗. ขั้นตอนการออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรม

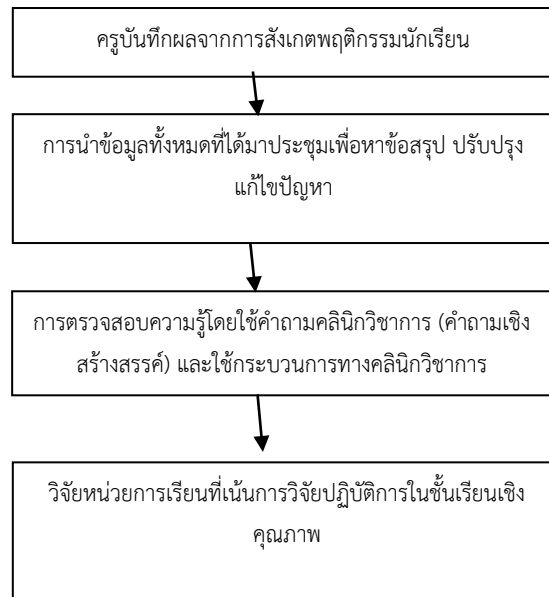
การวางแผนการดำเนินการ

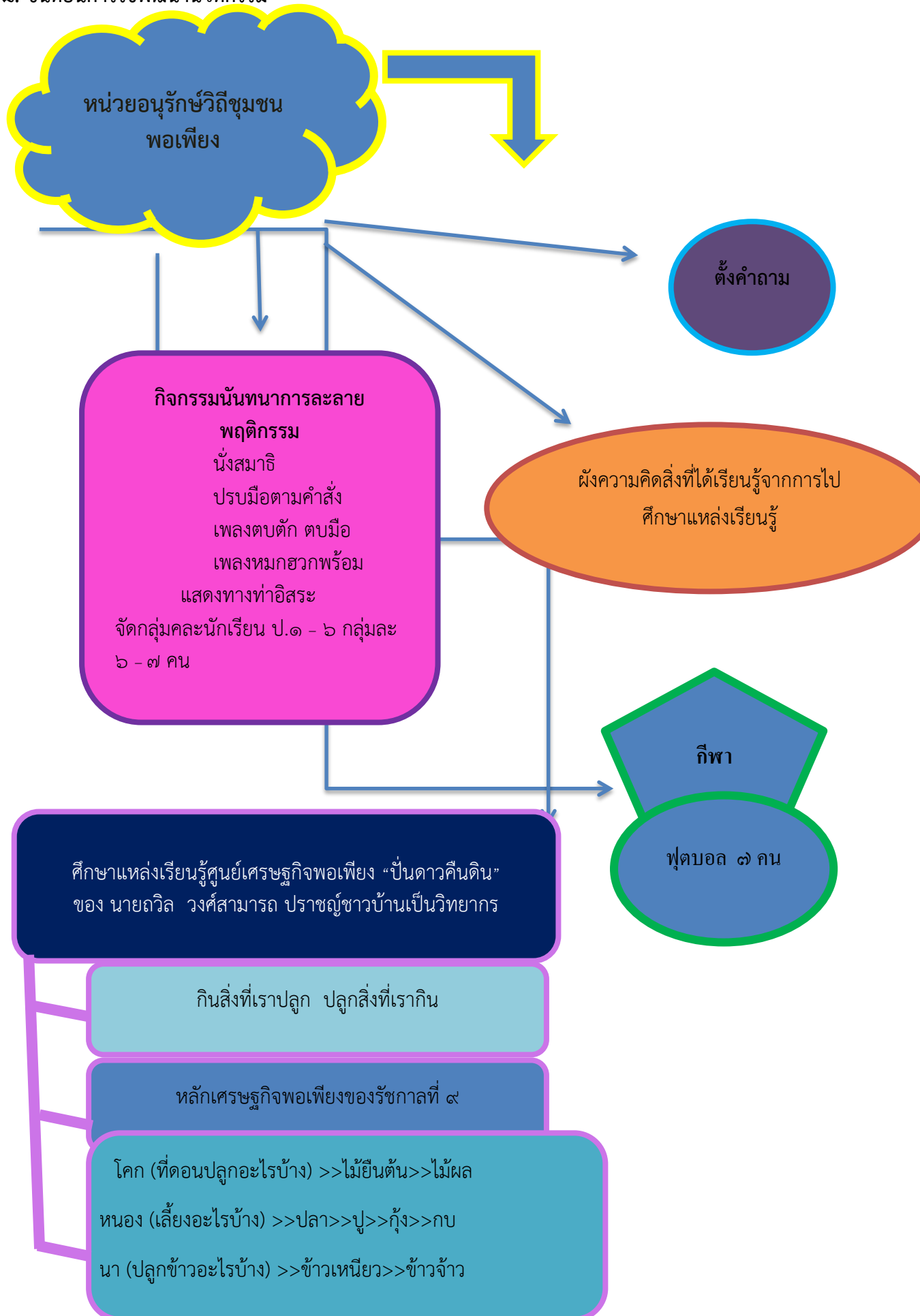
การดำเนินการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม

การสรุป การประเมินผล

๘. ขั้นตอนการใช้พัฒนานวัตกรรม

หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง

ทักษะที่ได้

- กระบวนการคิด/วางแผน (บูรณาการคณิตศาสตร์) การหาพื้นที่วงกลม
- ระยะระหว่างแถว ระยะระหว่างต้น
- จำนวนต้น/เมล็ดที่ปลูก
- สถิติ/ข้อมูลการเจริญเติบโต
- คิดหลากหลายปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว (วิทยาศาสตร์)

การเตรียมอุปกรณ์และการเตรียมดิน

- ท่อซีเมนต์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ เมตร กลุ่มละ ๓ ท่อ
- เตรียมปุ๋ยคอกและดินร่วน
- เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว, ข้าวเจ้า
- ต้นกล้า (ขอจากผู้ปกครอง)

กิจกรรมนันทนาการ/ละลายพฤติกรรม

- นั่งสมาธิ
- เพลงนกกระยางพร้อมท่าทางอิสระ
- เพลงเปิดพร้อมท่าทางอิสระ
- เกมรวมเหรียญ

๒.ดินดีพีชองงาม

กีฬา

- ฟุตบอล

มอบหมายงาน

วางแผนการทำนาข้าว

- นาหว่าน ๑ ท่อ
- นาหยอด ๑ ท่อ
- นาปักดำ ๑ ท่อ
- ปริมาณเมล็ดข้าวเหนียว, ข้าวเจ้าที่จะหยอด/ปักดำ
- วิธีการปลูก/หยอด

การเตรียมอุปกรณ์และการเตรียมดิน

- เตรียมดินใส่ท่อเรียบร้อยแล้ว
- หว่านข้าว
- หยอดข้าว
- ปักดำข้าว

สรุปการปฏิบัติกิจกรรม/ปัญหา

หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง

กิจกรรมนันทนาการ/
ละครพฤติกรรม

นั่งสมาธิ
เพลงหลวงตาน้อย
เพลงฮิปโป
เกมงูกินหาง

กระบวนการทำ

ประเมินผล

๓. พ่อครัวตัวน้อย
จัดทำอาหารเมนูข้าว

กีฬากอล์ฟ

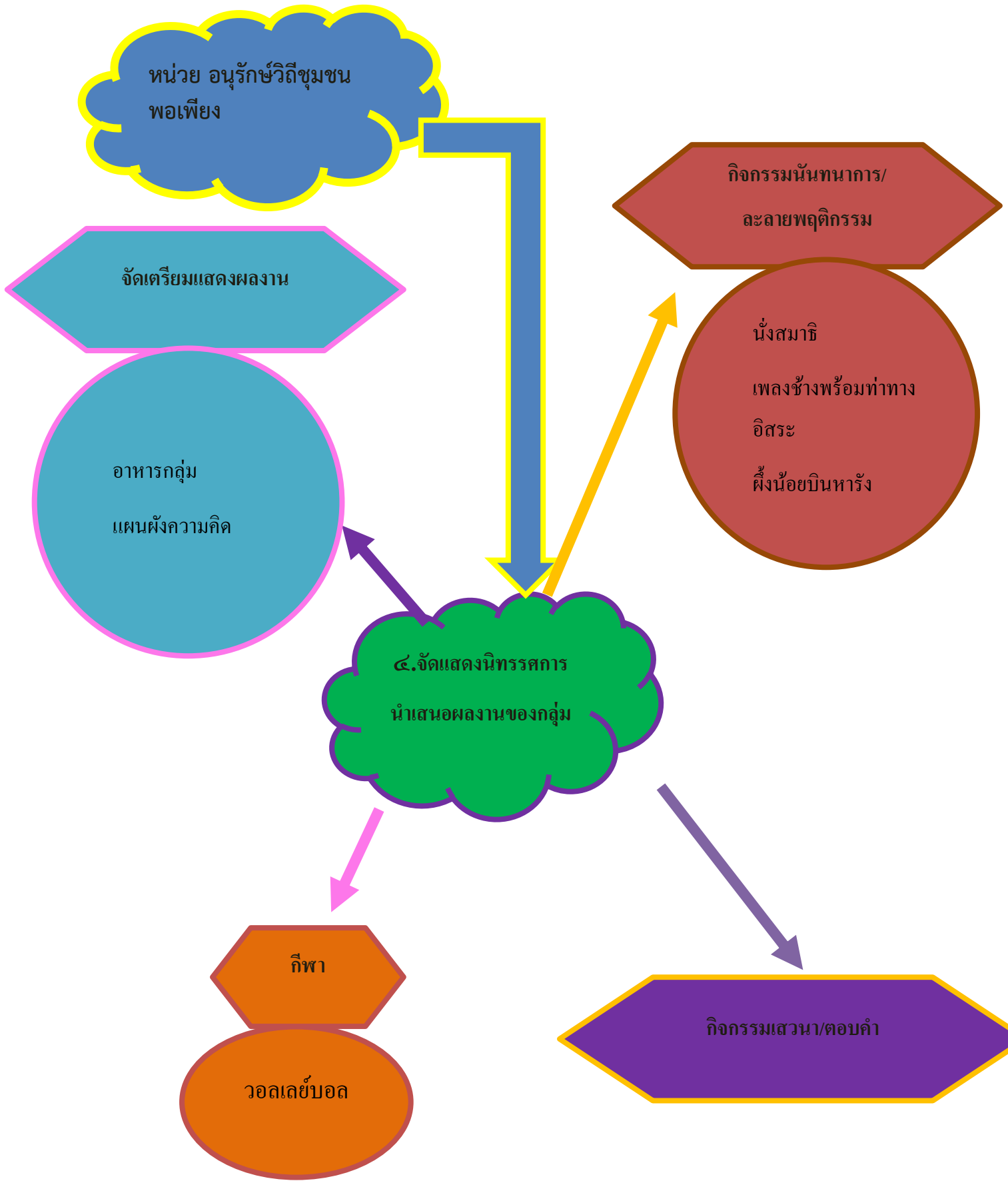
แชร์บอล

ปัญหาและอุปสรรค
แนวทางการแก้ไข

โดยการจัดทำแผนผังความคิด
เมนูอาหารของฉัน

ส่งผลงาน/ นำเสนอผลงาน

กระบวนการทำงาน
การนำเสนอ
รสชาติ
ประโยชน์ที่ได้รับ

หน่วย อนุรักษ์วิถีชุมชน
พอเพียง

จัดเตรียมแสดงผลงาน

อาหารกลุ่ม
แพนผังความคิด

๔. จัดแสดงนิทรรศการ
นำเสนอผลงานของกลุ่ม

กิจกรรมนันทนาการ/
ละครชุดกิจกรรม

นั่งสมาธิ
เพลงช้างพร้อมทำทาง
อีสระ
ฟิ่งน้อยบินหารัง

กีฬา

วอลเลย์บอล

กิจกรรมเสวนา/ตอบคำ

๙. ผลสำเร็จของการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม

ผลงานที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม

ผลงานส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

๑) นักเรียนได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานซ้ำ ทั้ง ๓ วิธี คือการหว่าน การหยอด และการปักดำ โดยการร่วมกันทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการทำงาน

๒) นักเรียนสามารถทำนาข้าวได้ตามขั้นตอน ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง การช่วยกันแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ร่วมกันคิดแก้ปัญหาวางแผนการทำงานกลุ่ม มีความสามัคคี มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีทำให้ภาระงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีทักษะในการนำเสนอและถ่ายทอดความรู้ให้กับน้องๆในกลุ่มได้ ร้อยละ ๘๐ ของนักเรียนทั้งหมด

๓) นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ การวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน ในการจัดทำ ใบงาน แผนผังความคิด หนังสือเล่มเล็ก การตอบคำถาม การจัดนิทรรศการแสดงผลงานในสัปดาห์สุดท้าย การสรุปรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอผลงานของกลุ่ม ในหน่วยนาข้าวได้อย่างเหมาะสม ร้อยละ ๘๐ ของนักเรียนทั้งหมด

๔) นักเรียนสามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติจริงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้วยอาชีพการทำนาเป็นอาชีพที่เป็นกระดูกสันหลังของชาวไทย นับว่ามีความสำคัญอย่างมากและเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน สอดคล้องกับวัฒนธรรม ของวิถีชุมชน จึงทำให้สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และสำคัญต่อการพัฒนาทักษะอาชีพแบบบูรณาการร่วมกับทักษะการคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ ร้อยละ ๘๐ ของนักเรียนทั้งหมด

ผลงานส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเพื่อนครู

นวัตกรรม“การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง” นี้ ได้ถูกนำเสนอผลการดำเนินงาน ให้กับเพื่อนครูและโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกันตลอดจนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผลงานส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริหารสถานศึกษา

นวัตกรรม“การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง” นี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ร่วมทำกิจกรรม ส่งผลให้ผู้บริหารรู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง และสังเกตเห็นประโยชน์ของกิจกรรมในลักษณะ active learning ที่ใช้ท้องถิ่นตนเองเป็นสำคัญในการดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้ผู้บริหารได้ให้แนวทางและกระตุ้นครูในโรงเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมลักษณะ active learning มากขึ้น อีกทั้งนวัตกรรม“การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง” นี้ ได้ถูกนำเสนอผลการดำเนินงาน เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาอื่น อาทิ แนวคิดการสร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนการปรับประยุกต์นวัตกรรม“การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง”ไปใช้

ผลงานส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

นวัตกรรม“การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง” นี้เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

๑. ด้านวิชาการ ทำให้ภาพรวมด้านวิชาการของโรงเรียนในรายวิชาภาษาไทยดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมสามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของนักเรียนได้ และสามารถทำให้นักเรียนมีความชื่นชอบในการเรียนรู้ได้

๒. ด้านบุคลากร การดำเนินกิจกรรมตามนวัตกรรมนี้ มีส่วนกระตุ้นให้ครูในสถานศึกษาสนใจในการจัดกิจกรรมลักษณะ active learning และสนใจนำนวัตกรรมนี้ไปปรับใช้ในชั้นเรียนของตนเอง

ผลงานส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

นวัตกรรม “การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม หน่วยอนุรักษ์วิถีชุมชนพอเพียง” นี้ ส่งเสริมให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เล็งเห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพการทำนาซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของชาติ เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของคนไทย สมควรได้รับการสืบสานและต่อยอดสู่ลูกหลานได้พัฒนาต่อไป

๑๐. แนวทางการนำนวัตกรรมไปใช้

๑๐.๑) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง นักเรียนจะรู้สึกที่ตนเองกำลังเรียนอยู่ทำให้สนุกและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่าการเรียนแบบทั่วไป ดังนั้นการคิดหรือการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนุก และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน และองค์ความรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ

๑๐.๒) การพัฒนานวัตกรรมหรือการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน โดยกระบวนการ PLC มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากข้อชี้แนะ ความคิด ผู้ที่ทำงานมาก่อน ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือได้งานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

๑๐.๓) การได้ลงมือปฏิบัติจริงส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริง ในการทำงาน และการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๑๐.๔) การให้นักเรียนได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับ หรือความสามารถที่มีในการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น การเรียนแบบบูรณาการจะให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียน เห็นคุณค่าของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนตั้งใจเรียนหรือทำกิจกรรมในรายวิชาหรือเรื่องอื่นๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๑. การควบคุมชั้นเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ ด้วยความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนอาจทำให้ควบคุมชั้นเรียนได้ยาก ครูควรมีการเตรียมความพร้อมของร่างกายก่อนจัดกิจกรรม

๒. ในการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน ครูควรมีการตรวจสอบจำนวนนักเรียนเป็นระยะ หรือให้นักเรียนเรียนรู้เป็นฐานกิจกรรมเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบนักเรียน

๓. ควรมีการจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน

๔. ควรมีการประกวดหรือแข่งขันผลงานของนักเรียน

๕. ควรให้นักเรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานของตนเองบ่อยครั้ง

๖. ควรมีการบูรณาการกับสิ่งใหม่ๆ ที่สิ่งใกล้ตัวกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นกับกิจกรรมมากขึ้น

จุดเด่น หรือลักษณะพิเศษของผลงานนวัตกรรม

๑. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการอย่างหลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียน และมีความสนใจกับกิจกรรมมากขึ้น

๒. เป็นการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง เป็นอาชีพหลักของชุมชน เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๓. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ การทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๔. มีการใช้ความรู้ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับ หรือความสามารถที่มีในการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น หรือการบริการสังคม จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียน เห็นคุณค่าของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนตั้งใจเรียนหรือทำกิจกรรมในรายวิชาหรือเรื่องอื่นๆ ด้วย

๕. สามารถนำรูปแบบไปปรับใช้ในเรื่องอื่นๆ หรือรายวิชาอื่นได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ

ภาคผนวก

๑) ครูประชุมวางแผน

๒) กิจกรรมนักเรียนจัดกลุ่มและประชุมวางแผน

๓) กิจกรรมนันทนาการ

๔) ศึกษาสวนเศรษฐกิจพอเพียง สวนป่านดาวคืนดิน พ่อถวิล วงศ์สามารถ

๕) กิจกรรม นักเรียนปลูกข้าว

๖) กิจกรรม พ่อครัวตัวน้อย

๗) กิจกรรม แผนผังความคิดและนำเสนอ ผลงาน

ผลงานอาหาร

